

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

СЕКЦІЯ 15

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЛІНГВІСТИКИ ПРАВА ТА ЗМІ

Мамич Мирослава Володимирівна, Шевченко-Бітенська Олена Валентинівна	
Нормативність уживання термінів освітньо-професійних програм . . .	676
Колеснік Валентина Олександрівна	
Навчальні заклади в Одесі та Миколаєві початку ХІХ століття в історії інших європейських народів.	679
Завальська Любов Володимирівна, Кісельова Анастасія Андріївна	
Семантичні зміни лексеми «звільнення» та «агресія» в українському медіадискурсі	682
Заєць Ганна Вікторівна	
Лінгвістична компетентність у професійній сфері юриста	685
Назаренко Оксана Миколаївна, Занько Олена Валентинівна	
Мовностилістичні особливості політичних промов Володимира Зеленського.	687
Лук'яненко Валентина Володимирівна, Вадаська Світлана Валеріївна,	
Корбут Оксана Григорівна	
Розвиток навичок критичного мислення студентів засобами проектного навчання на заняттях з англійської мови професійного спрямування	691
Матієнко В'ячеслав Леонідович	
Інтеграція системи вищої освіти України в європейський освітній простір	693

СЕКЦІЯ 16

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Колкутіна Вікторія Вікторівна	
Трансформація комунікативних стратегій і тактик у медіатекстах: до проблеми дефініції	696
Маляренко Тетяна Анатоліївна	
Метод кейс-стаді у дослідженнях конфліктів в інформаційному просторі	699
Скалацька Олена Віталіївна	
Вірусний контент як ефективна комунікація	701
Жугай Віталій Йосипович	
Нові перспективи використання «Твіттер» в українській журналістиці	703

2. Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 5. 670 с. <http://sum.in.ua/s/oblastj>
3. Словник української мови : в 11 т. Київ : Наукова думка, 1970–1980. Т. 4. 720 с. <http://sum.in.ua/s/meta>
4. Український правопис. Київ, 2019. 391 с.

Ключові слова: норма, термін, правопис, офіційно-діловий стиль, норма, стилістична помилка.

Key words: norm, term, spelling, official-business style, stylistic norm, stylistic error.

КОЛЕСНИК ВАЛЕНТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
професор кафедри прикладної лінгвістики, доктор філологічних наук*

НАВЧАЛЬНІ ЗАКЛАДИ В ОДЕСІ ТА МИКОЛАЄВІ ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ В ІСТОРІЇ ІНШИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ НАРОДІВ

Досліджуючи питання про навчання молоді у навчальних закладах України, дослідники розкривають внесок випускників українських вузів у розвиток науки і культури інших народів та у відродженні незалежних держав в Європі. У ХІХ ст. Одеса і Миколаїв були одними з головних освітнянських центрів в Європі. Серед учбових закладів в 20–50 рр. ХІХ ст. особливої уваги сучасників заслуговує Рішельєвський ліцей в Одесі та Південнослов'янський пансіон Тодора Мінкова у Миколаєві.

Коли Рішельє прибув до Одеси, в місті не було жодного навчального закладу. За роки його правління в місті були створені Благородний інститут (чоловічий та жіночий), Єврейське училища, кілька іноземних пансіонів, Грецьке торгове училище. Учителем в Грецькому комерційному училищі до 1820 г. був відомий болгарський філолог Никола Піколо з міста Тирново. Але герцог мріяв про такий навчальний заклад, який за своїм рівнем мав би бути рівний університету. І це був Ліцей, який пізніше назвали Рішельєвським.

Першим директором Рішельєвського ліцею з 1817 по 1820 рр. був абат Шарль Ніколь. У 1837 р. в Ліцеї були запроваджені відділення – фізико-математичний та юридичний. Пізніше до Ліцею приєднали Училище східних мов. А в 1841 р. створено камеральне відділення, яке готувало державних службовців та юристів у галузі державного та приватного права. Випускники Рішельєвського ліцею стали видатними громадськими діячами, педагогами, освітянами. Зокрема виявляють серед них такі відомі особистості, як: вчений-мовознавець, професор і перший ректор Софійського університету А. Теодоров-Балап; математик Василь Кирилов Василев, який закінчив Новоросійський університет і став одним із засновників фізико-математичного товариства в Софії; історик Димитр Агура – професор і ректор Софійського університету, лікар Богомол Василев Берон; ботанік Стефан Георгієв;

юрист Димитр Панайотов Греков; економіст Стефан Караджов, який став видатним державним діячем Болгарії і написав 1896 р. книгу про Київський промисловий банк; юрист, громадський діяч Володимир Димитров Моллов; талановиті оперні співаки – Стоян Михайлов і Н. П. Вульпе – один із засновників Народної опери в Софії, відома письменниця і громадська діячка Анна Карима; громадський діяч М. Г. Греков, Марин Дринов та багато інших. Випускник юридичного факультету Христо Мутев став секретарем міського голови м. Одеси. Никола Палаузов не тільки отримує в Одесі дворянський титул, але і якийсь час був мером Одеси. Випускником ліцею був і Димитр Мутев – доктор філософії в Берлінському університеті та багато інших [5, с. 8]. Випускником фізико-математичного факультету Рішельєвського ліцею був Димитр Мутев, який в 1859 р. став першим директором Болградської гімназії [6, с. 17].

В навчальних закладах Одеси, Сарати та Тарутино отримали середню освіту чимало німців. Перші німецькі поселення в Одесі виникли в 1803 р., найбільшими з них були села Гросслібенталь та Клайнлібенталь (зараз Велика і Мала долини), Фріденталь (нині Мирнополле) та Петросталь (Петродолина) і Люстдорф. Головним релігійним, культурним, освітянським німецьким центром в Одесі був лютеранський кафедральний собор Святого Павла на вулиці, яка отримала назву Лютеранська. Це був не тільки релігійний, але й освітянський центр Одеси. Тут у 1825 р. було відкрито Євангелічне училище Святого Павла, яке в 1858 р. називалось німецьке Реальне училище святого Павла, а з 1876 р. Одеське реальне училище св. Павла. В 1890 р. з 377 учнів училища було 111 німців, 83 євреїв, 44 поляка. В училищі навчались не тільки хлопчики, але і дівчата. В програмі навчання були такі предмети: Закон Божий, російська, німецька, французька мови, історія, географія, арифметика, комерція, спів та інші. До 1876 р. усі предмети викладались німецькою мовою. Почесним попечителем училища був доктор медицини Вільгельм Фрідріх Вагнер. Самостійність церкви і школи дозволяли в перші десятиліття зберігати національну мову і традиційну систему освіти. На початок 1880-х рр. в Бесарабії вже було 37 німецьких шкіл, в яких не було жодного православного вчителя [3, с. 12].

В Сараті у 1842 р. на кошти купця Христиана Фрідріха Вернера було засноване училище, яке на честь Вернера назвали Вернерівським (Wernerschuhle). Це був перший вищий навчальний заклад в регіоні. Випускником цього училища був Карл Адам Вільгельм, педагог, громадський діяч, засновник газети «Odessaer Zeiturn». Випускником Вернеровської школи був і Вільгельм Мучалл, який працював помічником писаря в Тарутинській сільській управі, а пізніше вчителем в Тарутинській початковій школі, а з 1884 р. – викладачем Вернеровського училища. Учнем цього навчального закладу був і Даніель Хаазе – пастор Тарутинського приходу, віце-голова Синоду, президент Німецької Народної Ради Бесарабії [2, с. 513].

В Миколаєві головним центром освіти був Південнослов'янський пансіон, заснований Тодором Мінковим у 1876 р. Етнічний склад

вихованців пансіону був мультиетнічним. Серед учнів пансіона були не тільки болгари, але і серби, чорногорці, українці, молдовани, греки, чехи і навіть православні араби. Майже 80 % загальної кількості учнів (800 тис.) були болгари із різних регіонів Болгарії, а також із Одрина, Браїли, Бухареста, Галаці, Тульчи та Албанії. На початку 80-х рр. в пансіоні було 150 учнів. В пансіоні був свій театр і хор. Навчання в пансіоні було безкоштовним [1, с. 57].

В Південнослов'янському пансіоні отримали освіту чимало представників інших слов'янських народів. Це зокрема класики болгарської літератури Алеко Константинов та Георгі Стаматов, етнограф та мовознавець Димитр Матов, академіки Антон Каблешков, Георгі Кірков, Пенчо Райков, перший професор астрономії Марин Бочеваров, один з перших болгарських хірургів Георгі Калатинов, один із засновників болгарської військової медицини Стефан Бочаров. Середню освіту в навчальних закладах Миколаєва отримали: майбутні міністри Петр Абашев, Константин Никифоров, Коста Панайодов, П. Пешев, Христо Славейков, Теодор Теодоров та багато інших державних і політичних діячів. Среди них були і три брати чехи – професор історії Франц Режабек, географ і педагог Ян Режабек [4, с. 310]. Імена більш ніж 50 випускників пансіону знаходимо і в світових енциклопедіях.

Список використаних джерел:

1. Абрашев П. Южнославянският пансион на Т. Н. Минков в Николаев (Спомени) : фототипно издание. Иллион, 2017. 143 с.
2. Буджак: историко-этнографические очерки народов юго-западных районов Одешчины. Одесса : СМІЛ, 2014. 744 с.
3. Василенко В. Н. Церкви немецких колоний Одесского водворения (XIX – начало XX вв.). К 200-летию основания немецких колоний. Одесса : «Удача», 2003. 49 с.
4. Гамза Владимир И. Южнославянский пансион Тодора Минкова и воспитание в нем сербских и черногорских юношей во второй половине XIX – начале XX века. *Исторически часопис* кн. LXIII (2019). С. 305–330.
5. Налбантова Е. Одеса в българската история и литература на XIX век. Одеса: «Друк», 2006. 216 с.
6. Шайкевич Б. О. Одеса – огнище на българската култура. Одеса : «Маяк», 1995. 96 с.

Ключові слова: освітні заклади, німецькі та болгарські поселення, Рішельєвський ліцей, Південнослов'янський пансіон.

Key words: educational institutions, German and Bulgarian colonies, Richelieu Lyceum, South-Slavonic Panсион.